

על שתי כתפיו לזכרון. נפש הפרשה לתצווה ולפרשת זכור.

ספר שמות פרק כח

(ט) וְלָקַחְתָּ אֶת שְׁמֵי אֲבְנֵי שֹהַם וּפְתַחְתָּ עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (י) שְׁשֵׁה מְשֻׁמֵּם עַל הָאֲבָן הָאֶחָת וְאֶת שְׁמוֹת הַשְּׁשֵׁה הַנּוֹתָרִים עַל הָאֲבָן הַשְּׁנִית כְּתוּלְדָתָם: (יא) מְעֵשֶׂה חֶרֶשׁ אֲבָן פְּתוּחֵי חֹתָם תִּפְתַּח אֶת שְׁמֵי הָאֲבָנִים עַל שְׁמֵי יִשְׂרָאֵל מְסַבֵּת מְשַׁבְּצוֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה אֹתָם: (יב) וְשָׂמְתָ אֶת שְׁמֵי הָאֲבָנִים עַל כְּתָפֶיךָ הָאֵפֶד אֲבְנֵי זָפָרָן לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָשָׂא אֶהְרֹן אֶת שְׁמוֹתֵם לִפְנֵי יְהוָה עַל שְׁמֵי כְתָפָיו לְזָכְרוֹן.

ספר שמות פרק כח

(כט) וְנָשָׂא אֶהְרֹן אֶת שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמְּשֻׁפֵּט עַל לְבוֹ בָּבָאוּ אֵל הַקֹּדֶשׁ לְזָכְרוֹן לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד:

מנחת שי על שמות פרק כח פסוק יב

ונשא אהרן את שמותם - כל לישנא באורי' חסר וא' בר מן ב' מלאים ונמסר עליה במסורת דיקא שמותם תרין מלאים וסימן ונשא אהרן את שמותם ואלה שמותם דמרגלים ושאר שמתם באורייתא חסר וא'.

רש"ר הירש פרשת תצווה

אבני - שהם. אף - על - פי שאבני השוהם נזכרות גם בין אבני המילואים של החושן (להלן פסוק כ) הן באות בנפרד כבר בשעת הצווי על התרומה (לעיל כה, ז): "אבני שהם ואבני מלאים". נראה שהשם "שהם" אינו שם - עצם פרטי, כמו אדם, פטדה וכו', אלא שם - עצם כללי, כמו "מלאים", והוא מורה על שימושה של האבן ולא על מהותה. השורש "שהם" מראה על "שום" שממנו נגזר "שם", כדרך ש"כהן" נגזר מ"כוהן", "בהן" מ"בוהן", "רהב" מ"רוב" ועוד. מכאן נראה ש"שהם" מורה על אבן שעיקר שימושה לשם טביעת חותמות.

. לפיכך נראה, כי אבני השוהם של האפוד נבדלות מאבני החושן בכך, שהראשונות אין להן חשיבות משלהן, וחשיבותן באה רק מכוח השמות הטבעיים בהן, ואילו כל אחת מאבני החושן חשובה לעצמה בתכונתה המיוחדת המתייחסת אל אותו השבט שהיא מייצגת אותו. בכך מתבאר יפה הפסוק כא: "והאבנים תהיין על - שמת בני - ישראל שתיים עשרה על - שמתם פתוחי חותם איש על - שמו תהיין לשני עשר שבט". הוזה אומר: הרישא של הפסוק קובע, שגם ללא טביעת השמות תעמודנה האבנים ביחס הדוק אל שמות השבטים שיש לטבוע בהן.

אבני השוהם לא היתה להן חשיבות אחרת מלשמש בסיס לטביעת שמות השבטים. חשיבותן באה להן רק מכוח הטביעה, ומשום כך נסרטו השמות, כי החומר טפל להם. ואילו אבני החושן - חשיבותן רבה גם בלא טביעת השמות, שכן הן מייצגות את השבטים, שאליהם הן עומדות ביחס רב - משמעות. לפיכך "יהיו במלואתם": החומר נשאר בשלמותו "והן נבקעות מאליהן" על - ידי חריצים שציינו את שמות השבטים.

ספר באר מים חיים פרשת תצווה - פרק כח

ושמת את שתי האבנים וגו' אבני זכרון וגו' לפני ה', על שתי כתפיו לזכרון. הנה מעשה האפוד פירשנוהו קצת בחיבורנו סידורו של שבת (שורש הששי ענף ג') עיין עליו ולא נכפיל. ואולם מה שזכר כאן שתי

זכרונות אבני זכרון ועל שתי כתפיו לזכרון, נראה כי שתי זכרונות היה בדבר. אחת, הזכרון לפני ה' וכמאמר חז"ל (שמות רבה ל"ט, ל"ח) שיהא רואה הקב"ה השבטים כתובים לפניו ויזכור צדקתם לבניהם והוא לכפר על עוונות בית ישראל לכל פשעיהם וחטאתם כמאמר חז"ל (זבחים פ"ח ע"ב) אפוד מכפר על עוון עבודה זרה וכו'. והשנית, הוא מה שהיה הכהן גדול בעצמו מגין עליהם על ידי זה ונשא אותם עליו כאב הנושא את בנו על כתפיו להצילו מכל מכשול רע ביראתו שלא תגוף באבן רגלו. והוא להגין עליהם גם מן היסורים ומכל דבר וכמאמר חז"ל (חגיגה י"ד.) בפסוק (ישעיה ג', ג') ונשוא פנים, זה שנושאים פנים לדורו בעבורו למעלה כגון רבי חנינא בן דוסא ולזה היה זכרון השני שהוא על שתי כתפיו לזכרון דוקא על כתפיו ולא במקום אחר להורות הדמיון הזה שצריך לישא את ישראל על כתפיו כאדם שמרכיב את בנו על כתפיו להגין עליו ולהצילו מכל רע מחיה רעה ומהכשל באבן ובבור תחתיות וכן לדורי דורות הנה הכהן הגדול היה מוכרח להגין עליהם מכל וכל בזכותו, ובאופן שיהיה ראוי להיות ה' יתברך נושא פנים לדורו בעבורו:

שהם – אבנו של יוסף.

ספר בראשית פרק מ

יאמר לו יוסף זה פתרונו שלשתי השורגים שלשתי ימים הם: (יג) בעוד שלשתי ימים ישא פרעה את ראשו וישיבך על כנף ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו: (יד) כי אם זכרתי אתך כאשר ייטב לך ועשית נא עמדי חסד והזכרתי אתך אל פרעה והוצאתני מן הבית הזה:

ולא זכר שר המשקים את יוסף וישפחהו.

ספר בראשית פרק מב

(ח) ויפך יוסף את אחיו והם לא הכירו: ויזכר יוסף את הקלמות אשר חלם להם ויאמר אליהם מרגלים אתם לראות את ערנות הארץ באתם.

ווי העמודים.

ספר שמות פרק יז

ויאמר ידוד אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מזה אמרה את זכר עמלק ממדת השמים: (טו) ויבן משה מזבח ויקרא שמו ידוד נסי: (טז) ויאמר כי יד על כס [א] יה [ו-ה] מלקמה לידוד בעמלק מדר דר.

מדרש הנחומא כי תצא פרק יא

רבי לוי בשם רבי אחא בר חיננא אומר כל זמן שזרעו של עמלק בעולם לא השם שלם ולא הכסא שלם אבד זרעו של עמלק השם שלם והכסא שלם

שולחן ערוך יורה דעה הלכות ספר תורה סימן רעג

יש סופרים מדקדקים לכתוב (אותיות) בי"ה שמ"ו בראש העמודים, וכן קצת מדקדקים לכתוב בראש כל עמוד ו' וקורין אותו ווי העמודים, ואין לדקדק בכל זה, ואפילו המדקדק יזהר שלא ימעט או ירחיב הכתב לפעמים משום זה (הגהות מיימוני פ"ז), כי כל דברים אלו אין להם שורש על מה שיסמכו (ב"י).